

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

METHODOLOGICAL APPROACH OF INNOVATIVE POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES ESTIMATION

УДК 330.341.1

Стеблюк Н.Ф.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування
Дніпровський державний технічний університет
Журавель І.І.
студентка
Дніпровський державний технічний університет

Досліджено значущість інноваційного потенціалу, як основа і результат інноваційного розвитку підприємства. Виявлено, що управління інноваційним потенціалом є однією з найважливіших задач для будь-якого підприємства. Розглянуто методичний підхід до оцінювання інноваційного потенціалу на основі теорії рефреймінгу. Запропоновано заходи для підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу на підприємстві ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

Ключові слова: інноваційний потенціал підприємства, інноваційний розвиток, інноваційна стратегія, рефреймінг, фрейм.

Исследована значимость инновационного потенциала, как основа и результат инновационного развития предприятия. Вывявлено, что управление инновационным потенциалом является одной из важнейших задач для любого предприятия. Рассмотрен методический подход к оценке инновацион-

ного потенциала на основе теории рефрейминга. Предложены меры для повышения уровня развития инновационного потенциала на предприятии ОАО «Интерпайп НТЗ».
Ключевые слова: инновационный потенциал предприятия, инновационное развитие, инновационная стратегия, рефрейминг, фрейм.

The article explored the importance of innovation potential as the basis of innovation and enterprise development. There was found that the innovative potential is one of the most important tasks for any company. The methodical approach to the evaluation of innovative potential was examined based on the theory of reframing. Measures to enhance the innovative capacity of the company JSC "Interpipe NTZ" were offered.

Key words: innovative potential of enterprise, innovation development, innovation strategy, reframing, frame.

Постановка проблеми. Для вітчизняних підприємств забезпечення інноваційного розвитку є, по суті, єдиною передумовою їх виживання та потенційного виходу на світові ринки.

Тому підприємствам в Україні слід приділяти більшу увагу вивченню питань сутності та складових власного інноваційного потенціалу. До того ж, успішне управління інноваційним потенціалом у сучасних умовах слід розглядати як умову забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства, а отже власне його існування.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження й вирішення питань інноваційного потенціалу підприємств зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Ілляшенко С. М., Фатхутдинов Р. А., Гриньов А. В., Смиронова Г.А., Тітова М. М., Мазур Є. [1-6]. В той же час деякі питання щодо розробки методів оцінки та вибору показників ефективності інновацій, інноваційного потенціалу розроблені недостатньо та потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування методичного підходу до оцінки та визначення напрямків розвитку інноваційного потенціалу підприємства на основі теорії рефреймінгу.

Виклад основного матеріалу. Вагоме місце у стратегії інноваційної діяльності підприємства посідає її наявний інноваційний потенціал, від можливостей використання якого залежить як ефективність впровадження інноваційної стратегії, так і результативність функціонування всього організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємства.

Інноваційний потенціал підприємства розглядається як комплексна категорія, яка харак-

теризує частоту і ефективність впровадження на підприємстві інновацій, їх розробку, готовність персоналу до змін. Оскільки ризик під час фінансування, модернізації та оновлення виробництва є досить високим, оцінка інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням його інтелектуальної складової дасть змогу потенційним інвесторам зорієнтуватися в прийнятті рішень щодо виділення коштів з метою реалізації інноваційної стратегії розвитку. Таким чином, інноваційний потенціал підприємства є важливим інформаційним ресурсом в процесі управління його розвитком [1].

Ефективність інноваційного процесу залежить від стану інноваційного потенціалу підприємства, основу якого складають фінансові, матеріальні, кадрові, інтелектуальні та інші ресурси.

Саме тому важливим є підвищення інноваційного потенціалу підприємства, що передбачає необхідність моніторингу інноваційного потенціалу та оцінки його в процесі реалізації [2].

Аналізуючи різні підходи та методи щодо оцінювання інноваційного потенціалу [1-6], розглянемо теорію рефреймінгу [3].

Суть рефреймінгу полягає в баченні речей у різних перспективах або в різному контексті. Фрейм розглядається як багатокomпонентний концепт, смислове уявлення, модель, що містить певний обсяг інформації, описує якусь стереотипну ситуацію, фрагмент дійсності. Це одиниця знань, що ієрархічно організована навколо певного поняття, містить дані про істотне, типові і можливі для цього поняття, що складається з вузлів і зв'язків між ними. Отже фрейми – це рамки розгляду

питання необхідності та спрямованості стратегічних змін на підприємстві [3].

Є 9 фреймів, що визначаються станом як зовнішнього середовища підприємства прямого і непрямого впливу, так і інтегральним станом внутрішнього середовища підприємства. Їм відповідають певні сценарії інноваційного розвитку підприємства. Визначають інтервали значень інтегрального показника стану зовнішнього і внутрішнього середовища.

З урахуванням можливих варіантів співвідношення внутрішнього стану підприємства та стану зовнішнього середовища необхідно визначити певні сценарії інноваційного розвитку підприємства.

Таким чином, оцінка інноваційного потенціалу, а також рішення щодо вибору ключових напрямків управління стратегічними змінами щодо інноваційного розвитку з метою підвищення конкурентоспроможності та ринкової вартості залежать від того, в якому фреймі підприємство знаходиться в поточному періоді та в якому воно планує знаходитися в майбутньому.

Етапи моделювання оцінки ІП на підприємстві наведено на рис. 1.

Базою дослідження для оцінки інноваційного потенціалу було обрано підприємство ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» – це сучасне підприємство, одне з найбільших у галузі на Україні, має сучасне обладнання, технології, що спеціалізується на виробництві безшовних труб для видобутку і транспортування продуктів в нафтогазовидобувній галузі, труб спеціального призначення для машинобудування та енергетичної промисловості, труб загального призначення для застосування в інших промислових галузях, а також коліс і бандажів для залізничного транспорту.

На ринку залізничних коліс і бандажів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» є монополістом в межах України, а

також одним з найбільших експортерів суцільнокатаних залізничних коліс в світі.

Для оцінки стану зовнішнього і внутрішнього середовища було використано різні методи, такі як: SWOT-аналіз; PEST-аналіз; Gap-аналіз; аналіз рівня конкуренції в галузі за моделлю «П'ять сил конкуренції» М. Портера та ін.

За результатами дослідження отримуємо такі результати. Перший етап передбачає оцінку стану зовнішнього середовища підприємства. Результати надані в табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка зовнішнього стану підприємства

Позначення	Показник	Значення
a ₁	Оцінка ринків збуту	0,40
a ₂	Оцінка кадрових ресурсів	0,70
a ₃	Оцінка конкуренції	0,75
a ₄	Оцінка екологічної політики	0,80
a ₅	Оцінка динаміки валютних курсів	0,30
a	Оцінка зовнішнього стану	0,59

Узагальнений показник зовнішнього стану підприємства:

$$a = \frac{0,4 + 0,7 + 0,75 + 0,8 + 0,3}{5} = 0,59 \quad (1)$$

Рівень інтегрального показника зовнішнього середовища – нейтральне[3]. А саме значення показників визначається за методом експертних оцінок.

Переходимо до оцінки внутрішнього середовища підприємства – етап другий. Відносно оцінки внутрішнього середовища, науковець Фатхутдинов Р.А. запропонував взяти за основу систему показників, які представлені в табл. 2 [4].

Розрахунок оцінки внутрішнього середовища підприємства ПАТ «Інтерпайп НТЗ» подано в табл. 3.

Показник внутрішнього стану підприємства:

$$b = \frac{0,43 + 0,60 + 0,62 + 0,75 + 0,49 + 0,53 + 0,58}{7} = 0,57 \quad (2)$$

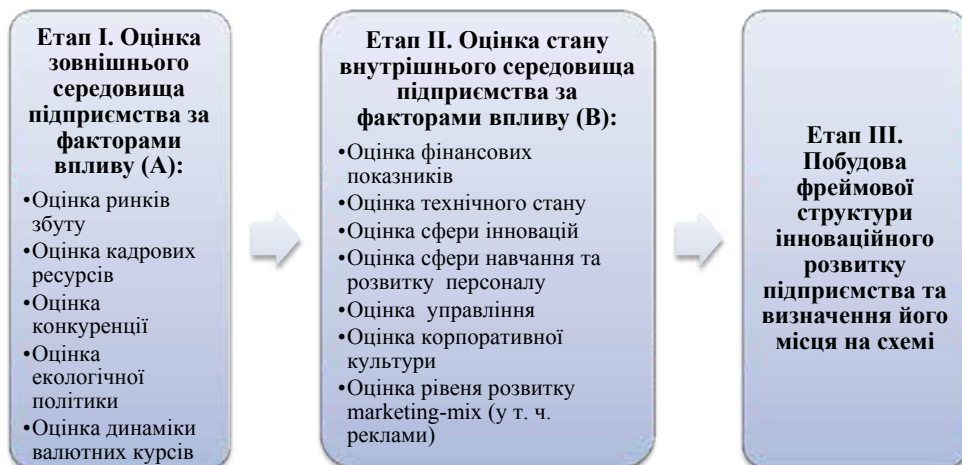

Рис. 1. Моделювання сценарію стратегічних змін на підприємстві

Рівень інтегрального показника внутрішнього середовища – стан стабілізації [3].

Останнім етапом – побудова фреймової структури сценаріїв інноваційного розвитку та визначення місця підприємства на ній.

Оскільки зовнішнє середовище підприємства було оцінено у 0,59 та внутрішнє також опинилось у 0,57, то підприємство потрапило у точку з координатами (0,59;0,57), тобто у фрейм С5 (стан стабілізації підприємства в умовах нейтрального зовнішнього середовища) (рис 2.)

Це означає, що поряд з достатньо розвинутим зовнішнім середовищем підприємство не може утримати своє внутрішнє середовище на високому рівні, але все ж у підприємства є значні перспективи здійснення стратегічних змін.

З метою підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу необхідно запровадити наступні заходи:

- запровадити гнучку кредитно-страхову систему забезпечення виконання інноваційних проектів;
- сприяти розвитку співпраці підприємства з освітніми та науково-дослідними установами в

галузі вдосконалення інноваційної діяльності підприємства;

– впровадити механізм страхування ризиків, що пов'язані із реалізацією інноваційних проектів;

– впровадити систему заходів, спрямованих на вдосконалення кадрової політики з метою мотивації інноваційної активності персоналу, підвищення кваліфікації суб'єктів підприємницької діяльності;

– розробити механізм стимулювання працівників залучених до науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, результати оцінки стану складових інноваційного потенціалу повинні лягти в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на створення дієвого механізму підвищення інноваційного потенціалу підприємства. Дотримання зазначеної послідовності оцінки інноваційного потенціалу підприємства дозволить сформулювати найбільш повну характеристику інноваційного потенціалу та допоможе виявити можливості для його підвищення на підприємстві.

Таблиця 2

Система показників оцінки інноваційного потенціалу підприємств

Група	Показники
Перша – показники оцінки виробничо-технологічного потенціалу (ВТП)	1. Вартість та ступінь зносу основних виробничих засобів підприємства, коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів
	2. Фондовіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт оновлення продукції
Друга – показники оцінки кадрового потенціалу (КП)	1. Продуктивність праці, коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу
	2. Коефіцієнт підвищення професійних вимог
Третя – показники оцінки фінансового стану (ФС)	1. Річний приріст на НДДКР і освоєння нововведень зі всіх джерел фінансування
	2. Коефіцієнт платоспроможності, фінансування, забезпеченості власними оборотними засобами
	3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу
Четверта – показники оцінки науково-технічного потенціалу (НТП)	1. Об'єм інноваційної продукції в загальному обсягу виробництва, %
	2. Кількість отриманих патентів, винаходи, товарні знаки, промислові зразки, ноу-хау
П'ята – показники оцінки управлінсько-організаційного потенціалу (УОП)	1. Організація процесу планування, система інноваційних підприємств
	2. Форми управління інноваційною діяльністю, система стратегічного і тактичного планування

Таблиця 3

Оцінка внутрішнього стану підприємства

Позначення	Показник	Значення
b ₁	Оцінка фінансових показників	0,43
b ₂	Оцінка технічного стану підприємства	0,60
b ₃	Оцінка сфери інновацій	0,62
b ₄	Оцінка сфери навчання та розвитку персоналу	0,75
b ₅	Оцінка управління	0,49
b ₆	Оцінка корпоративної культури	0,53
b ₇	Оцінка рівня розвитку marketing-mix (у т. ч. реклами)	0,58
b	Оцінка внутрішнього стану	0,57

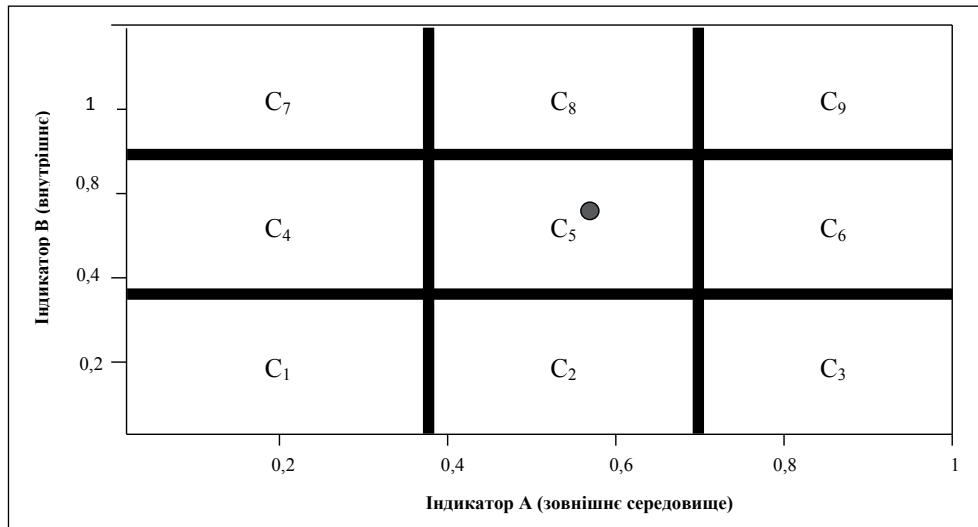

Рис. 2. Фреймова структура сценаріїв інноваційного розвитку підприємства ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ»

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ильяшенко С. Н. Составляющие инновационного потенциала субъекта хозяйственной деятельности / С. Н. Ильяшенко, Ю. С. Шипулина // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2002. – № 7(40). – С. 118–125.
2. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. В. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – № 12. – С. 12–17.
3. Козаченко С.В. Управління змінами. Нові організаційно-методичні підходи: Монографія / С. В. Козаченко, В. О. Ярошенко – К: ПК Україна, 2003. – 107 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Інноваційний менеджмент: підручник для студентів вузів за фахом і напрямом «менеджмент» / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Бізнес-школа «Інтел-Синтез», 1998. – С. 324.
5. Смиронова Г.А. Инновационный потенциал предприятия, его оценка и методы реализации / Г. А. Смиронова, М. Н. Титова, Е. П. Мазур и др. // Инновации. – 2001. – № 7 (44). – С. 49–51.
6. Федуллова Л. І. Інноваційна економіка: Підручник / Л. І. Федуллова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

REFERENCES:

1. Il'yashenko S. N. Sostavlyayushchie innovatsionnogo potentsiala sub'ekta khozyaystvennoy deyatel'nosti / S. N. Il'yashenko, Yu. S. Shipulina // Visnik Sums'kogo derzhavnogo universitetu. Seriya "Ekonomika". – 2002. – № 7(40). – S. 118–125.
2. Hrynov A. V. Otsinka innovatsiynoho potentsialu pidpriyemstva / A. V. Hrynov // Problemy nauky. – 2003. – # 12. – S. 12–17.
3. Kozachenko S.V. Upravlinnia zminamy. Novi orhanyzatsiino-metodychni pidkhody: Monohrafiia / S. V. Kozachenko, V. O. Yaroshenko – K: PK Ukraina, 2003. – 107 s.
4. Fatkhutdynov R.A. Innovatsyiinyi menedzhment: pidruchnyk dlia studentiv vuziv za fakhom i napriamom «menedzhment» / R.A. Fatkhutdynov. – M.: Biznes-shkola «Intel-SynteZ», 1998. – С. 324.
5. Smironova G.A. Innovatsionnyy potentsial predpriyatiy, ego otsenka i metody realizatsii / G. A. Smironova, M. N. Titova, E. P. Mazur i dr. // Innovatsii. – 2001. – № 7 (44). – S. 49–51.
6. Fedulova L. I. Innovatsiina ekonomika: Pidruchnyk / L. I. Fedulova. – K.: Lybid, 2006. – 480 s.

Stebliuk N.F.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Organizational Management and Administration
Dniprovsk State Technical University

Zhuravel I.I.

Student
Dniprovsk State Technical University

METHODICAL APPROACH OF INNOVATIVE POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES ESTIMATION

The article explored the importance of innovation potential as the basis of innovation and enterprise development. There was found that the innovative potential is one of the most important tasks for any company. The methodical approach to the evaluation of innovative potential was examined based on the theory of reframing. The latter is seeing things in different perspectives or in different contexts. Frame is considered as a multi-concept semantic representation model that contains a wealth of information that describes some stereotypical situation, fragment of reality.

JSC “Interpipe Nyzhniodniprovsk Piping” was chosen as the base of innovative capacity. JSC “Interpipe NTZ” – a modern enterprise, one of the largest in Ukraine has advanced equipment, technologies, methods of maintenance and quality control of steel pipes, wheels, tires, ring products, and the production of some products – unique in Ukraine. Scenario-modelling strategic changes the company accomplished according to the following stages: assessment of environmental enterprise; assessment of the internal environment; construction framing structure innovation.

The study yields: the first stage – assessment of the environment (0.59); second – assessment of the internal environment (0.57); The third stage – the construction of frame structures innovation and determine its place in the diagram (C5 frame). It means that along with sufficiently developed enterprise environment cannot keep their internal environment at a high level, yet the company has great prospects implement strategic changes. The measures were offered to improve the capacity for innovation, such as introduce a flexible credit insurance system for ensuring the implementation of innovative projects; promote cooperation venture with educational and research institutions in improving the innovation enterprise; develop mechanism to stimulate employees involved in research and development work and more.